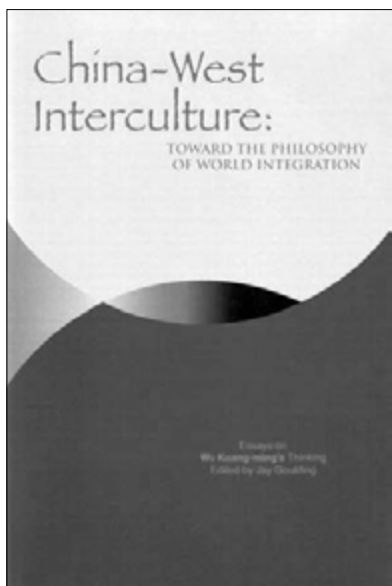

Ana Bajželj Bevelacqua
**GOULDING J. (UR.):
CHINA-WEST
INTERCULTURE:
TOWARD THE
PHILOSOPHY OF
WORLD INTEGRATION.
ESSAYS ON WU KUANG-
MING'S THINKING.
GLOBAL SCHOLARLY
PUBLICATIONS, NEW
YORK 2008.**

STR. 303-308

ODDELEK ZA FILOZOFIJO
FILOZOFSKA FAKULTETA
UNIVERZA V LJUBLJANI
AŠKERČEVA 2
SI-1000 LJUBLJANA

Jay Goulding, profesor na kanadski Univerzi York, je leta 2008 ob podpori Združenja kitajskih filozofov v Ameriki objavil delo, ki je poklon štirinajstih uglednih strokovnjakov obsežnemu in plodovitemu opusu tajvansko-ameriškega filozofa Wu Kuang-minga¹. Ogrodje in obenem prvi del knjige tvori Wujeva avtobiografija - 'The Past as Future: Journey in World-Family Intercultural (An Autobiography)' -, ki spretno in prepričljivo predstavi načelo ter delovanje svetovne integracije. Povezovanje kulturnih integritet, ki je *modus operandi* Wujevega filozofskega delovanja, se skozi njegovo pisanje izlušči kot temeljna naloga, v katero se je začutil poklicanega preko lastne življenjske zgodbe. "Dejstvo je, da moja celotna življenjska pot je in izvaja svetovno medkulturnost ter jo poskuša obelodaniti..." (str. 3) Wu je bil rojen na Tajvanu v času prehoda izpod japonske pod kitajsko vlado, v ameriško kulturo pa ga je vpeljalo šolanje na ameriški

Univerzi Yale. Vzgojile so ga torej tri kulture in posledično se počuti domačega kar v štirih maternih jezikih: tajvanščini, mandarinsščini, japonsščini in angleščini. V njegovem kulturnem sebstvu se tako Kitajska in Japonska, ki tvorita vezivno tkivo njegove filozofije, stikata z Ameriko ter Evropo in temeljno poslanstvo, ki si ga je bil Wu zadal, je bilo dognati, kako tako žlahtno medkulturno povezanost, kot se je udejanjila v njegovem bivanju, prenesti na globalno raven. Kako lahko skrajno različne kulture, mnogovrstne metode oziroma logike komunicirajo z namenom medsebojnega opolnomočenja? Wu predlaga model dvosmerne opne, ki dovoljuje premike sem ter tja in obenem ohranja izvorni zastavek obeh polov, ki pa sta se ob omenjenih pretokih pripravljena razmotriti in vzpostaviti v novi luči.

Njegova vizija medkulturne svetovne družine je vodilo drugemu delu knjige - 'Essays Descriptive and Critical of Wu Kuang-ming's Philosophy' -, v katerem različni avtorji, ki jih je Wujeva filozofija navdahnila, s spoštljivo hvaležnostjo razčlenjujejo, razvijajo in se poigravajo z Wujevimi filozofskimi doprinosi. Vsako poglavje v knjigi je plod poglobljenih študij omenjenih strokovnjakov in prav v vsakem eseju je najti sled prizadevanj za medkulturno filozofsko dejavnost. Sodelujoči prihajajo iz raznovrstnih kulturnih okolij in tako je ta knjiga sama neke vrste medkulturna filozofija *in praxis*.

Odstiranje in preiskovanje raznoterih vidikov svetovne/medkulturne integracije v razpravah priznanih učenjakov je v knjigi razdeljeno v tri sklope: uravnava Evrope in Amerike (zavoljo vzajemne oplemenitve s Kitajsko), uravnava Kitajske (zavoljo vzajemne oplemenitve z Evropo in Ameriko) in medkulturna svetovna družina. Prvi sklop izhaja iz kritičnega pretresa razumevanja kitajske filozofije v evropsko-ameriškem svetu, kjer se filozofske fragmente Kitajske, ki so pogostokrat razpršeni, nejasni, metaforični, dvoumni in izmikajoči se, predeluje in prilagaja evropsko-ameriškega modusa mišljenja. Evropsko-ameriški filozofi v skladu s to težnjo, ki ji sledijo tudi kitajski misleci, ki so se

¹Filozofovo ime ohranjamo v tradicionalnem kitajskem zaporedju.

izobrazili v Evropi ali Ameriki, iščejo kitajske istomočnice evropsko-ameriški metafiziki, etiki, logiki, pragmatiki itd. Kot pravi Wu, so kitajski podatki uporabljeni za izvajanje filozofije v evropsko-ameriškem slogu, ki se nato izdaja za kitajsko. Različnost kitajskega in evropsko-ameriškega mišljenja ni prepoznana, ravno nasprotno, tovrstni pristopi vztrajajo na nepremišljeni predpostavki, da naj bi bil način umovanja v obeh kulturah istoveten, le da sta ga Evropa in Amerika razvili do mnogo višje stopnje. (str. 13) Poetična metaforika kitajske filozofije, ki se odstira skozi zgodbe, se logične ostrine lačnemu evropsko-ameriškemumu kaže kot pomanjkljiva.

Za razveljavitev upravičenosti takih pristopanj in za nujnost prilagoditve Evrope in Amerike se v prikazanem delu izreče prvih pet esejev, ki vsak na svoj način povrnejo Kitajski samostojno mesto znotraj filozofskega polja. Zahtevajo možnost izraza kitajske filozofije na svojstven kitajski način. Prav to je bila Wujeva vztrajna namera, prikazati, da je kitajski modus razmišljanja v enaki meri predirno-premišljajoč in jasen kot evropsko-ameriški, čeprav je obenem od njega razločen. (str. 15) Avtorji prispevkov predloge možnih prilagoditev Evrope in Amerike zastavijo na mnogotero načinov.

Huang Chun-chieh v prvem sestavku z naslovom 'The Mind-Body Relation in East Asian Confucianism', izhajajoč iz konfucijanskega mišljenja srca, razvije pojem mezofizične filozofije. S tem nadaljuje Wujevo študijo, ki je bila objavljena v prvem delu njegove trilogije *A Cultural Hermeneutic* z naslovom *On Chinese Body Thinking - A Cultural Hermeneutic*², v katerem je avtor izpostavil nujnost celostnosti človeškega mišljenja, ki vključuje tako glavo kot srce.

V naslednjem eseju, imenovanim 'Zhuangzi and the Quest for Certainty' se Kirill Ole Thompson sprašuje, kako tolmačiti besedilo, ki spodkopava temelje razuma, znanja in gotovosti ter s tem razlage same. Ta zagonetka je bistvenega pomena, saj izpostavlja pogosto napako interpretacij kitajskih filozofskih besedil, ki korenini v predpostavki, da je filozofsko razlago mogoče oblikovati z zasledovanjem osnovnih pojmov, njihovo filozofsko izpostavitvijo ter ureditvijo v ontologijo, antropologijo, etiko oziroma v primeru azijskih filozofij metodo kultivacije. To je naučeni akademski način pristopanja filozofijam, ki ustreza zgodovini evropsko-ameriške filozofije, saj jasno oblikovani teoretični prikaz neke misli zadovolji prizadevanje evropsko-ameriškega filozofa za gotovost. Thompson tovrsten pristop označi za neprimerne, kar podkrepi z vpogledom v metodologijo razlaganja daoističnih besedil.

V razpravi 'The Question of the Wind in Zhuangzi', ki sledi Thompsonovi, se Frank W. Stevenson mudi pri premišljevanju o dinamiki spraševanja in odgovarjanja. Izpelje Wujevo metaforično analogijo med Zhuang Zijejimi votlinami in vetrom ter vprašanji in odgovori in dožene, da so jame, luknje, zemljine odprtine kot neodgovorljiva vprašanja, ki so sicer lahko napolnjena z vetrom, vendar jih le-ta ne le pušča odprta, ampak jih še bolj pogloblja. "Ko se potem strašni vihar poleže, ostajajo vse odprtine prazne."³

Hal W. French v spisu 'Zen: Does it Make Sense?' preizkuša smiselnost zen budizma in ugotavlja, da zen za naše običajno razumevanje sicer ni smiseln, da pa ponuja novo razumevanje, v obzorju katerega na novo vzpostavlja nas same. Zen nas odvrča od abstraktnih

²Prikaz dela, ki ga je pripravila Maja Milčinski, je bil objavljen v 3. številki 18. letnika *Filozofskih istraživanj*. Druga dva dela trilogije sta Wu, K. (1998): *On the "Logic" of Togetherness - A Cultural Hermeneutic*, Leiden: E. J. Brill, delo, ki ga je v 3. številki 19. letnika *Filozofskega vestnika* prav tako predstavila Maja Milčinski, in Wu, K. (2001): *On Metaphoring - A Cultural Hermeneutic*, Leiden: E. J. Brill.

³Zhuang Zi (2004): *Klasik Dežele južne rože*, prev. Maja Milčinski, Ljubljana: Sophia, str. 10.

pojmovnosti in nas prizemlja v stvarnostih vsakdanjega življenja. V igrivem slogu French tri vsakdanje dejavnosti dihanja, hoje in prehranjevanja premisli skozi zenovsko prizmo smisla v nesmislu in vadbe pozornosti.

Prispevek Ruth C. Chao nosi naslov ‚Counseling as Inter-Culture: Another „Cultural Hermeneutic“‘. V njem avtorica enosmerno, abstraktno, matematično in objektivno psihološko metodo zamenja za medosebno sočutno svetovanje, ki temelji na vzajemnem odnosu med dvema človekoma. Posameznik se mora namreč izprazniti, da postane kot soba, pravi Chao, v kateri lahko nastani Drugega in v kateri se bo le-ta počutil kot doma. Sobo pa je mogoče zgraditi le s pozornim poslušanjem, sprejemanjem, dopuščanjem in skrbjo za Drugega. Ta vpogled v dinamiko dveh oseb obenem predstavlja temelj Wujeve medkulturne filozofije v širšem družbenem kontekstu.

Drugi sklop esejev preučuje kitajsko uravnavo. Ng On-cho z ozirom na Wujevo etično podčrtano antropozmično ekologijo v prispevku ‚Rooted Cosmopolitanism: The Inter-Cultural Hermeneutics of Wu Kuang-ming‘ izpostavi hermenevtiko svetovljanstva. Ng poudari, da je za Wuja človek v prvi vrsti etično bitje, torej činitelj oziroma gibalo, ki omogoča udejanjanje medkulturne povezanosti ter sožitja razlik. Bistvenega pomena torej je, da posameznik kulturno okolje, v katerega je bil rojen, razpre za dialoški soobstoj z drugimi kulturnimi okolji.

V naslednjem eseju ‚Wu’s Cultural Hermeneutics: Interpretation of the Other‘, Huang Yong hermenevtiko razdeli v dve liniji, hermenevtiko zavoljo sebe (hermenevtika samokultivacije) in hermenevtiko zavoljo drugega (hermenevtika človeške solidarnosti). Poudari, da je Wujeva kulturna hermenevtika po eni strani usklajena s prvo, tj. subjektivno hermenevtiko, saj med drugim meri na samospoznanje skozi interpretacijo Drugega. „Da bi prišel nazaj vase, se moram odpreti Drugemu.“ (str. 146). Obenem pa, ugotavlja Huang, se sklada z objektivno hermenevtiko človeške solidarnosti, saj Wu prepozna pomen, ki ga ima razumevanje Drugega za Drugega samega. Wu potemtakem kulturno hermenevtiko razume kot sintezo obeh vrst hermenevtik, spojitev, ki presega njune posamične šibkosti. Huang v sodobnem svetu, ki se preobraža v globalno vas, vidi hermenevtiko človeške solidarnosti kot moralni imperativ in poudarja, da današnji čas potrebuje skrbno začrtano globalno etiko. Za preprosto uravnavanje le-te namesto zlatega pravila, ki se izkaže za pomanjkljivega, kadar se pričakovanja prejemnika in delujočega razlikujejo, predlaga bakreno pravilo. Temeljna razlika med obema je v tem, da je pri drugem posebna pozornost posvečena temu, kar si želi prejemnik in ne delujoči, če bi bil v prejemnikovi koži. Tovrstna odločitev pa ne temelji na ugibanju, ampak zahteva spoznavanje Drugega, opazovanje, komunikacijo itd. „Jaz mora drugim ‚Jazom‘ dovoliti, da se prikažajo sami od sebe.“ (str. 151)

Prispevek ‚Time and Dao: Zhuangzi and Wu Kuang-ming in Time‘, ki sledi, avtorju Tatenu Masamiju služi kot torišče za preiskovanje podobnosti in različnosti med Zhuang Zijem in Wujem v luči pojmov časa in *daa*. Wu spraševanju o tem, kaj čas je (ki privzema čas kot objektivno entiteto), postavlja ob bok drugačno razumevanje časa, in sicer predstavo časa kot subjektivnega in živetega pojma. Hkrati se Tateno sprašuje, v kolikšni meri sta Zhuang Zi in Wu s posluževanjem besednega izražanja ujeta v okove časa.

Zadnji prispevek v okviru drugega sklopa je razprava, ki jo je avtor Robert Cummings Neville naslovil ‚Reflections on the Philosophy of Wu Kuang-ming‘. V njej Neville sooči naziranj Wuja in Halla s svojimi ter skuša prepričati v nujnost uvedbe sistema, ki za Halla predstavlja zmago logične ureditve nad estetsko, za Wuja pa vpeljavo abstrakcij, ki ponarejajo posamični značaj stvarnosti, in je potemtakem pri obeh filozofih nedobrodošel. Neville

meni, da so abstraktne kategorije sistemov sestavi, ki so neizogibni za možnost preučevanja nečesa z več gledišč ter posledično tudi za vzajemno porajajoče se popravke.

Sosledje prispevkov na tej točki pripelje do zadnjega, tretjega sklopa, ki vpeljuje v medkulturnost svetovne družine. Jay Goulding, urednik knjige, v eseju ‚Wu Kuang-ming and Maurice Merleau-Ponty: Daoism and Phenomenology‘ pojasnjuje stičnice med daoizmom in fenomenologijo ter njuno vzajemno obogatitev, pri čemer se osredotoči na Merleau-Pontya in Wuja v okviru hermenevtike telesa. V natančni in obširni študiji avtor odkriva prednosti medsebojnih prežemanj misli obeh filozofov, za katera poudari, da razumeta pomembnost zlitja klasične modrosti s sodobno popularno kulturo.

Sledi prispevek z nazivom ‚Zhuangzi and the Experience of Language Itself‘, v katerem filozof Eske Møllgaard odstira skrivnosti jezika in ob pomoči Agambena in Benjamina skuša razmotati Zhuang Zijev neizrekljivi jezik. Zhuang Zijev prodrone ugotovitve o jeziku so namreč, pravi avtor prispevka, omogočile Wujevo kulturno hermenevtiko. Møllgaard opozarja, da je jezikovna izkušnja kot polje menjajočih se tolmačenj obenem smrt in vstajenje, in sicer smrt sebstva ter vstajenje subjekta.

David J. Schenker v naslednjem eseju ‚Storytelling in Zhuangzi, Wu and Plato‘ zariše vzporednice in razločke med filozofskim slogom Zhuang Zija, Wuja in Platona. Na nasprotna pola postavi Zhuang Zija, ki misli v zgodbah in se, zavedajoč nezadostnosti besed, izraža skozi pripoved brez določujočega izrekanja (Wuju določi mesto v njegovi neposredni bližini) in najostreje logično-analitične filozofe evropsko-ameriške filozofije, ki jim je poetičnost tuja. Schenker se zavzema za ponoven premislek položaja, ki ga zaseda Platon v okviru teh polarnosti, in ga prestavi nekoliko bolj proti Zhuang Zijevemu delu metodološkega spektra. Avtor prispevka izpostavi dinamiko med vsebino in metodo, ki sta pri Zhuang Ziju nerazdružljivo povezani. Če namreč pripovedovanje v zgodbah kitajskemu mojstru odvezamo, njegovo misel oropamo tudi vsebine.

V naslednjem sestavku ‚The Philosophy of World Integration: Wu Kuang-ming’s Philosophizing for Today and Tomorrow‘ Chang Chung-yue prikaže podlago Wujevega projekta medkulturne integracije in skozi razstavitev napačnih tolmačenj Wujeve filozofije prikaže edinstveno pomembnost Wujevega medkulturnega prizadevanja za svet danes in jutri. Izpostavi filozofovo primerjavo medkulturnih razlik z razlikami med družinskimi člani, ki so kljub vsem razločkom tesno povezani in so skozi vzajemno delovanje raznolikosti bogatejši, kot bi bili brez njih.

Zadnja razprava tretjega sklopa je ‚Transversality, Sinism and Wu Kuang-ming’s Cultural Hermeneutics‘ Hwa Yol Junga. V njej avtor predoči očrt Wujeve kulturne hermenevtike. Ozirajoč se na globalno ekološko krizo poziva k nujnosti razpustitve ošabnosti človeštva in poudarja, da je potrebno v kategorijo skupnosti, povezanosti vključevati tudi nečloveška bitja in reči, sicer zabredemo v grob antropocentrizem. Njegov prispevek med azijskim in evropsko-ameriškim horizontom razpne smer možnega udejanjanja geofilozofije in globalnega soobstoja v sožitju. S tem doprinosom se zaključijo osrednji del knjige.

Wu vsakega od esejev posebej pozdravi in v tretjem delu knjige ‚The Philosopher Replies‘ pod naslovom ‚Our Future into the Open Past: A Step into World-Family Intercultural (Wu’s Grateful Responses)‘ razvije odzive nanje. Delo je zaokroženo s četrtem delom ‚Bibliography of Wu Kuang-ming’s Writings (1982-2007)‘, ki pregledno predstavi filozofovo bibliografijo, kateremu sledi kazalo. Namen dela, ki je tako raznolike mislece združil v skupni želji po skladnosti medkulturne povezanosti, je, kot zapiše Goulding, med strokovnjaki prebuditi kritično zavest, ki

.....

razmišlja v smeri svetovne skupnosti (str. xii). Primerno se zdi zaključiti z utrinkom iz daoističnega klasika *Dao de jing*, ki se ujema z vodilno nitjo Wujeve filozofije, torej s složnostjo vseh zbranih njihovim razlikam navkljub: "Četvero velikih stvari je v vesoljstvu/ in ena njih je človek./ Človek si za vzor jemlje Zemljo;/ Zemlja si za vzor jemlje Nebo;/ Nebo si za vzor jemlje Dao;/ in Dao si za vzor jemlje tisto, kar je/ takšno samo po sebi."⁴

.....

⁴Lao Zi (2009): *Dao de jing*, prev. Maja Milčinski, Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 41.